

13th World Congress of Semiotics

26. až 30. června 2017 se v litevském Kaunasu konal kongres Mezinárodní asociace pro sémiotická studia (IASS/AIS). Tradice těchto setkání byla založena v Miláně v roce 1974 za výrazného přispění Umberta Eca a od té doby se s proměnlivou frekvencí koná v různých částech světa. Povahu a atmosféru třinácté iterace s podtitulem „Cross-Inter-Multi-Trans-“ do značné míry definovali oba hlavní řečníci, Basarab Nicolescu a Birutė Galdikasová. Nicolescu, odborník na částicovou fyziku, zakladatel pracovní skupiny pro interdisciplinaritu při UNSECO a hlasitý propagátor spolupráce mezi přírodními a společenskými vědami, představil svou myšlenku „cosmodernity“ jakožto interakce mezi vědou, kulturou, náboženstvím a společností. Galdikasová, pravděpodobně nejvýznamnější světová odbornice na orangutany, která spolu s Jane Goodallovou a Dianou Fosseyovou tvořila skupinu tzv. Trimate zkoumající primáty v jejich přirozeném prostředí, mluvila především o komunikačních mechanismech vyšších primátů a problémech, které v současné době ohrožují jejich přežití. Zatímco předcházející sémiotický kongres v Sofii se do značné míry soustředil na velké, teoretické otázky sémiotiky (hlavními řečníky tehdy byli Jaakko Hintikka a Solomon Marcus), v Kaunasu byl patrný důraz spíše na společenskou a vědeckou integraci sémiotiky a její možné aplikace v nejrůznějších oblastech, včetně potenciálního přispění k řešení

aktuálních, (celo)společenských otázek. Namísto autonomní vědecké disciplíny se v Kaunasu sémiotika prezentovala spíše jako nástroj mezioborové, mezikulturní a mezidruhové interakce. Pětidenní kongres s dvanácti paralelními sekcemi a pěti jednacími jazyky je nemožné popsat ve všech detailech, rozlehlých tematických oblastech a nevyhnutelném kolísání kvality příspěvků; celkově však lze kongres chápat jako stručnou zprávu o aktuálním stavu oboru (obrázek si případní zájemci mohou udělat například pročtením abstraktů příspěvků, které jsou v plném rozsahu přístupné na webu kongresu, <http://issemiotics.eu/iass2017>). Podstatná část vystoupení se věnovala dějinám sémiotiky a jejím významným postavám. Sémiotické retrospektivy často představovaly velmi subtilní interpretaci práci, ať už v oblasti díla etablovaného hrdiny sémiotiky, Charlese S. Peirce (zejména ve výkladech Donny E. Westové), či nedávno zesnulého Johna Deelyho, předního znalce učení Johna Poinsoata. Právě deelyovské sekce s příspěvky Görana Sonnesona, Paula Cobleyho, Kaleviho Kulla, Jamina Pelkeyho či Susany Petrilliové lze označit za intelektuálně nejvíce stimulující okamžiky kongresu. Velká pozornost byla věnována také A. J. Greimasovi (v letošním roce se slaví stoleté výročí jeho narození), Martinu Krampenoovi a Michelu Arrivému. Pro některé by mohlo být překvapením, že o tradičních postavách sémiologie – Ferdinand

du de Saussurovi a Rolandu Barthesovi – byla řeč v mnohem menší míře, filosofii Jacquesa Derridy se nevěnoval ani jeden ze zhruba 400 příspěvků. Vystoupení pokrývala nepřehledná množství oblastí (v závorce uvádím jména řečníků, jejichž příspěvky lze považovat za příklady dobré praxe): architekturu (Alexandros Lagopoulos), hudbu (Eero Tarasti), film (Gloria Withalmová), modalitu médií (Yunhee Lee, Peeter Torop, Priscila Borgesová), společnost a kulturu (Massimo Leone) atd.; mnohé z příspěvků by bylo přesnější označit za lingvistické, sociologické, antropologické či filosofické. Tato tematická i oborová pestrost podporovala obecné přesvědčení o sémiotice jako deštníkové disciplíně, pod níž je možné zahrnout jinak vzdálené vědecké snahy a jinak nesouvisející problémy. Ze všemožných mezioborových tendencí do popředí výrazněji vystupovala existenciální sémiotika (prezentovaná svou klíčovou postavou a bývalým prezidentem IASS/AIS, Eerem Tarastim), biosémiotika (Don Faverau, Kalevi Kull, Timo Maran, Alexei Sharov a další) a kybersémiotika (Søren Brier), v tuto chvíli zatím spíše emergentní směr na rozhraní teorie informace, biologie, lingvistiky a peircovské faneroskopie. Podobně jako v případě předcházejících sémiotických kongresů i v Kaunasu měla zastoupení Česká republika, tentokrát dokonce v sedmičlenném po-

čtu (z pracovišť FLÚ AV ČR, FHS a FSV UK, PedF UP); na prezentaci více než třiceti světových sémiotických časopisů navíc Veronika Opletalová zastupovala německý *Zeitschrift für Semiotik*. Po více než čtyřiceti letech od prvního, milánského kongresu IASS, který se zabýval především smyslem existence sémiotiky a možnostmi jednotné metodologie i jednotných cílů jejího zkoumání, se změnilo mnohé. Namísto snahy o unifikovanou vědu či metodu byla v Kaunasu patrná silná podpora diverzity, koneckonců i téma kongresu „Cross-Inter-Multi-Trans-“ k takové diverzitě přímo vybízelo. Otázce smyslu existence sémiotiky se v rámci závěrečného kulatého stolu s názvem „The State of the Art of Semiotics“ věnoval Dario Martinelli, ředitel pořadajícího International Semiotics Institute. Za největší úskalí dalšího fungování sémiotiky označil neschopnost spolupracovat s dalšími obory, sporný společenský přínos a nízkou institucionální podporu. Snaha o překonání „sémiotiky pro sémiotiku“ je nicméně problém, s nímž se tento obor potýká po celou dobu. Čtrnáctý světový sémiotický kongres, který se bude konat v Buenos Aires za dva roky, se může pokusit důrazněji navázat na řešení, které vyznačil kaunaský kongres jednoduše již tím, že se konal pod záštitou Kaunaské technické univerzity.

Vít Gvozdíak